

Generation D-Liberation

Segédlet gyűlés szervezéséhez

Ez a kézikönyv segít megvitatni az Európa jövőjével kapcsolatos elképzeléseiteket.

Használhatják osztályok, nagy, 40 fős csoportok, vagy akár csak néhány diák, akik együtt szeretnének vitázni. Igyekeztünk a lehető legrugalmasabbá és alakíthatóvá tenni.

Miért vágjatok bele?

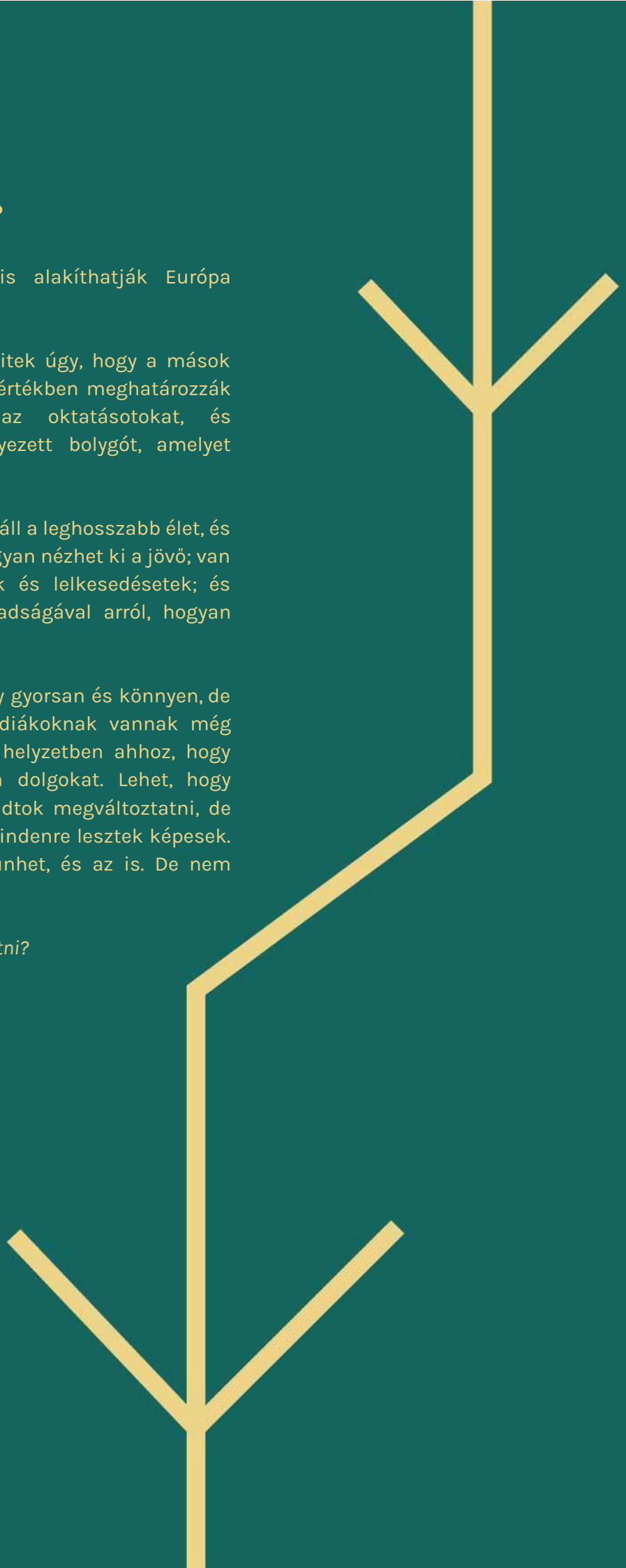
Igen, középiskolás diákok is alakíthatják Európa jövőjét!

Biztos, hogy nem mindig érzitek úgy, hogy a mások által hozott döntések nagymértékben meghatározzák a napjaitokat, alakítják az oktatásokat, és alakították ki azt a szennyezett bolygót, amelyet örököltök.

De gondoljatok bele: előttetek áll a leghosszabb élet, és ti látjátok a legtisztábban, hogyan nézhet ki a jövő; van energiátok, vannak ötleteitek és lelkesedésetek; és rendelkeztek a döntés szabadságával arról, hogyan éljétek le az életeteket.

Lehet, hogy mindez nem megy gyorsan és könnyen, de az biztos, hogy a jelenlegi diákoknak vannak még mindig a legjobb kiindulási helyzetben ahhoz, hogy jobb irányba változtassák a dolgokat. Lehet, hogy egyedül nem sok mindent tudtok megváltoztatni, de összefogással képesek sok mindenre lesztek képesek. Elsőre ez nagy feladatnak tűnhet, és az is. De nem vagytok egyedül.

Szóval, Ti mit fogtok megváltoztatni?

Hogyan is kezdünk bele

Egy gyűlés lebonyolítása egyszerű, ha időt szántok arra, hogy tisztázzátok, mit és hogyan szeretnétek megvitatni, és milyen eredményeket szeretnétek elérni a megbeszélésen.

Gondoljatok úgy a gyűlés valamennyi résztvevőjére, mint egy csapatra: mindenki együtt dolgozik azon, hogy elérje a közös célt: megfogalmazni három ötletet, javaslatot Európa jövőjének kialakítására.

A gyűlés megtartásához a következő lépéseket javasoljuk:

Előkészítési szakasz:

Gyűjtsétek össze azokat az embereket, akik részt kívánnak venni a gyűlésen. Milyen témáról szeretnétek beszélni? Mindannyian ugyanazt a témát akarjátok megvitatni, vagy egyeseket az éghajlatváltozás, vagy a tisztességes munkahelyek biztosítása, másokat pedig valami más érdekel? Minden gyűlésnek egy témáról kell szólnia: ezért vagy osszátok meg a csoportot, vagy tervezetek egy gyűlést egy témáról, és egy másikat egy másikról, amelyben mindenki részt vesz.

Tervezzétek meg a gyűlés idejét, időpontját és helyszínét: lehet egy osztályteremben, egy sportcsarnokban, online videokonferencián keresztül vagy a köztereken - bárhol, ahol alkalmasak a körülmények. Legalább egy órára szükségetek lesz, valószínűleg többre is. Próbáljátok előre meghatározni, hogy mennyi ideig tartson a gyűlés: ha tudjátok, hogy mikor lesz vége, az segít az összpontosításában, és biztosítja, hogy a moderátor az ötletektől a megoldások felé tudja terelni a vitát!

Olvassátok el a témával kapcsolatos háttéranyagokat, melyeket a gyűlések előkészítésére állítottunk össze.

A gyűlésen való részvétel előtt kérdezzetek meg minden résztvevőt, hogy miért vesz részt, és milyen tapasztalatai vannak Európáról. A történetek közül majd néhány kiválasztottat közléteszünk és az “Emberek az EU-ban” projekt keretében megosztjuk őket. Kérjük, hogy a közgyűlés kezdetén itt küldjétek el kiválasztott történetet.

A gyűlés megszervezése

- Ellenőrizzétek, hogy mindenki jelen van-e, aki részt kíván venni, adjatok néhány percet az érkezéshez.
- Nézzétek meg, hogy mekkora a csoport: ha 12 főnél többen vagytok, akkor érdemes több kisebb, 5-6 fős csoportot létrehozni.
- Minden csoportban jelöljétek ki egy moderátort és egy jegyzetelőt. Ez a két szerep fontos ahhoz, hogy az összejövetel zökkenőmentesen menjen le.

A legjobb, ha a moderátor és a jegyzetelő a beszélgetés során végig ugyanaz a két személy, vagy esetleg a beszélgetés felénél cserélnek. A további résztvevők felváltva lesznek aktív beszélők és aktív hallgatók - ezekről a viselkedési formákról alább olvashatsz.

- Kérjétek meg mindenkit, hogy szánjon 5 percet arra, hogy leírja néhány mondatban, hogyan látja Európa jövőjét a témához kapcsolódóan, és miért érdekli annyira ez a téma, hogy eljött a gyűlésre.
- Nézzétek át a háttéranyagot és válasszatok ki egy-két feladatot, amin közösen gondolkodhattok.
- Tervezzetek az idővel: a gyűlés nagyjából felét a téma feltárására kell fordítani, a második felét pedig a megoldást nyújtó ötletek kidolgozására.

- Ha a gyűlés felét a téma feltárásával eltöltötték már, a moderátornak a megoldáskeresés irányába kell terelnie a vitát.

Ezek lehetnek igazán nagy és nehéz változtatások, amelyekről úgy gondoljátok, hogy szükségesek, vagy apró változtatások, amelyekről úgy gondoljátok, hogy nagy változások kezdetét hozhatják. Például úgy gondolhatod, hogy minden diáknak meg kellene tanítani az iskolában az újrahasznosítás fontosságát (ez egy kis változás, amely talán nagy változást hozhat a szén-dioxid-kibocsátás tekintetében), vagy hogy Európának a parlamentekkel rendelkező képviseleti demokráciáról át kellene térnie az e-demokrácia és a népszavazás útján történő döntéshozatalra (ez egy nagy változás, amely szerinted demokratikusabbá teszi Európát). Ezek az ötletek lehetnek helyi, regionális, nemzeti vagy európai szintűek.

Gondoljátok át, hogyan lehetne kombinálni a különböző ötleteket. Válasszatok ki 3-at mindabból, ami eszetekbe jutott. Ha lehetséges, egyeztetek meg konszenzussal, és találjatok olyan ötleteket, amelyek kiegészítik egymást, és a téma különböző aspektusait fedik le. Ha nem tudtok konszenzussal megegyezni, tartsatok egyszerű szavazást. Ha nem tudtok választani néhány ötlet közül, nyugodtan küldjétek el a szervezőknek akár 5 ötletet is.

A gyűlés befejezése után gondoljatok az eredmények kommunikálására is.

- i) Írjátok le a legfontosabb ötleteket/javaslatokat és töltsétek fel a projekt [honlapjára](#)
- ii) Bárki szeretné közületek elmondani a vitáról a véleményét vagy röviden bemutatni a javaslatát? Készítsetek egy rövid videót! Küldjétek el nekünk vagy éljétek a közösségi media nyújtotta lehetőségekkel. Facebook-on, Instagramon vagy TikTok-on használjátok a @humansintheeu és az @obessu tag-et. Ha szeretné, elküldheted nekünk is [ezen](#) a linken keresztül is.
- iii) Töltsétek fel [ide](#) azokat a rövid mondatokat, amiket a résztvevők a gyűlés elején mondtak, esetleg a fényképükkel együtt.

Ha még elküldtél nekünk a javaslataitokat, mi:

- a) megpróbálunk megvalósítani azokat a javaslataidat, amelyek kapcsolódnak a témával kapcsolatban

- b) elküldjük ötleteiteket azoknak a diákoknak, akik Európa-szerte hasonló gyűléseket tartanak
- c) online összejöveleket szervezünk a csoportod és más diákcsoporthoz között, amelyek hasonló ötleteket vitatnak meg.

Szerepek a gyűlés alatt

Hasznos lehet elgondolkodni a különböző szerepekről, melyeket a gyűléssel kapcsolatban kell betölteni.

Fontos, hogy a gyűlés kezdetekor a következő két funkció betöltésre kerüljön:

Moderátor: felelős azért, hogy minden felszólalni kívánó személy lehetőséget kapjon, hogy a vita a témára összpontosítson, és hogy a vita a probléma feltárásától a megoldási ötletek felé haladjon. A moderátor számára külön útmutatót készítettünk.

Jegyzetelő: ez a szerep fontos az elhangzottak nyomon követése szempontjából, és különösen hasznos, amikor a következtetéseket próbáljátok levonni. Ezt a szerepet egy vagy több személy, a megbeszélés során felváltva is betöltheti.

A gyűlés alatt, különböző időpontokban a résztvevők a következő szerepeket tölthetik be:

Beszélő: amikor beszél, próbáld meg ott folytatni, ahol az előző beszélő abbahagyta, hogy a beszélgetés haladjon előre. Osszd meg gondolataidat őszintén és bátran, és ne félj kimondani, hogy bizonytalan vagy vagy nem tudsz valamit - a jövőről gondolkodni nehéz, és senki sem tudja pontosan, mit kell tennie vagy mi fog történni!

Hallgató: nagyon fontos, hogy meghallgassuk a beszélő személyt. Leírhatod amit az illető mond, és akár segíthetsz is neki, hogy teljesen elmagyarázza, mit akar mondani. Amikor a megbeszélés végére értek, a hallottakra és az érdekesnek találtakra vonatkozó emlékezeted döntő fontosságú lesz a csoportként javasolni kívánt ötletek kidolgozásában.

Őrző: az összejöveteleknek tiszteletteljes, együttműködő módon kell zajlaniuk, ahol mindenki úgy érzi, hogy kifejezheti magát. A gyűlések őrzői biztosítják, hogy ezeket az elveket tiszteletben tartsátok, és szólnak a csoportnak, ha úgy érzik, hogy nem mindenki kap egyenlő esélyt a felszólalásra, vagy ha a vita nem tiszteletteljes.

Mi történik majd a javaslataitokkal?

Ha elkülditek nekünk az ötleteiteket, összegyűjtjük őket, és összevetjük más európai országok diákjainak ötleteivel. Ezután visszaküldünk nektek egy listát az összes eddigi ötletről, és ha szeretnétek, újra megvitathatjátok, hogy még tovább javítsátok az ötleteiteket, lehetőséget teremtünk arra, hogy más országok diákjaival online vitatkozz.

Ennek a projektnek a keretében diákok Franciaországban, Németországban, Olaszországban, Belgiumban, Romániában és Magyarországon tartanak gyűléseket, de bátorítjuk a többi ország diákjait, hogy szervezzenek saját összejöveteleket és kapcsolódjanak be.

2022 tavaszán tervezünk egy konferenciát Franciaországban, melyen néhány diák vesz részt mindezen országokból, hogy bemutassuk az elképzeléseket az Európai Unió francia elnökségének. Erre Ti is meghívást kaphattok!

A projektet több civil szervezet szervezi, amelyekről a projekt [honlapján](#) itt olvashat. A projekt kapcsolódik a Citizens Take Over Europe nevű európai civil társadalmi koalícióhoz is, amelyről [itt](#) olvashat

Szeretnénk bátorítani Titeket, hogy szerveződjetek és kampányoljatok elképzeléseitekért szülővárosotokban, de határokon átnyúlóan akár Európában is. Ezért a gyűlést követően kapcsolatban leszünk veletek javaslatokkal, ötletekkel, forrásokkal és lehetőségekkel!

Hogyan változtatnád meg és tennéd jobbá Európát?

Írjátok ide a három legfontosabb ötleteteket egy-egy mondatban!

1.

2.

3.

Küldjétek be az ötleteiteket:

1. A @humansintheeu vagy a @citizenstakeover taget használva Facebook-on, Instagram-on, a Twitter-en használd a #GenerationDLiberation #generationdliberation, hogy mi is tudjuk újrapoztolni!
2. Küldd be a javaslataidat [itt](#).

A gyűlés moderátora – segédlet

A moderátornak döntő szerepe van abban, hogy a gyűlés jól működjön: a Te feladatod, hogy segítsd a csapatot egy jó beszélgetést megtartásában, melyben mindenki úgy érzi, hogy hozzájárulhat és meghallgatják, és amely a téma általános feltárásától eljut néhány gyakorlati ötletig arra vonatkozóan, hogyan lehetne a helyzetet jobbá tenni.

Íme néhány tipp, ami hasznos lehet:

- Feltűnhet, hogy a gyűlés egyes tagjai kevésbé magabiztosak, mint mások. Anélkül, hogy bárkit is beszédre kényszerítenél, segíthet, ha a beszélgetés elején a kevésbé magabiztos tagokat is megkéred, hogy beszéljenek, hogy ezzel másokat is bátoríts. Javaslatainkat a kicsit túl sokat beszélőkkel való bánásmódra a lap végén olvashatod.
- Kérd meg a résztvevőket, hogy jelezzék, ha beszélni szeretnének, például a kezük felemelésével. Vezess egy listát azokról, akik jelezték, hogy beszélni szeretnének. Ez lehetővé teszi, hogy elsőbbséget adj azoknak, akik még nem szólaltak meg - ha azt látod, hogy a következő felszólaló olyan személy, aki már sokat beszélt, de közvetlenül utána jön valaki más, aki még egyáltalán nem szólalt meg, akkor mondhatod, hogy "Péter már háromszor beszélt, de Lucát még nem hallottuk, ezért előbb Luca, majd Péter következik".
- Vannak, akik szeretik sokáig hallgatni a többieket, mielőtt bármiben is közreműködnének. Lehet, hogy mindenkit végig hallgatnak, és csak a végén tudnak valamit mondani - ezzel nincs semmi probléma, lehet, hogy nagyon jó ötletet mond! Ne feltételezd tehát, hogy csak azért, mert valaki eddig nem akart beszélni, nem is akar, és a beszélgetés vége felé mindenképpen figyelj ezekre a résztvevőkre. Mondhatsz akár olyasmit is,

hogyan "észrevettem, hogy végig nagyon figyelmesen figyeltél, szerinted mik voltak a legérdekesebb ötletek, amiket közösen találtunk ki?".

- Ha a beszélgetés elakad, és senki sem tudja, mit kell tennie, a Te feladatod lehet összefoglalni az eddig elhangzottakat, vagy megkérni valaki mást, például a jegyzetelőt, hogy ezt tegye meg. Ezután próbálj meg egy kérdést megfogalmazni az elhangzottak alapján. Mondhatod azt, hogy "oké, ebből a szempontból (pl. a klímakibocsátás csökkentésének szükségessége) elég sokat foglalkoztunk a kérdéssel, de mi a helyzet ezzel a másik dimenzióval (pl. az emberek elveszíthetik a munkájukat, vagy gondoljunk a fejlődő országokban élő emberekre, akik nem okozták az éghajlatváltozást).
- Egy bizonyos ponton a csoportnak el kell mozdulnia a kérdés általános feltárásától a gyakorlati ötleteken való gondolkodás felé. Ez nehéz lehet - sokkal könnyebb általános gondolatokat megosztani, mint elgondolkodni azon, hogy mit kellene tenni. Ezért lehet, hogy határozottan tovább kell terelned a beszélgetést azzal, hogy például ezt mondd: "oké, most már sok véleményt és ötletet megosztottunk a témánkkal kapcsolatban, de próbáljunk meg néhány ötletet megfogalmazni arra vonatkozóan, hogy mit lehetne tenni". Lehet, hogy ezt többször is meg kell ismételned, hogy a beszélgetést a megoldások felé tereld.
- Neked is jogod van ahhoz, hogy felszólalj és elmond a véleményedet. Segíthet, ha világossá teszed, hogy mikor teszed ezt, és kifejezetten azt mondd: "Egy pillanatra

Mit tegyünk azokkal a résztvevőkkel, akik túl sokat beszélnek?

Egy gyűlésen mindenkinek lehetőséget kell kapnia a felszólalásra, de gyakran előfordul, hogy egy-két ember sokkal többet beszél, mint mindenki más. Íme néhány tipp, amellyel megpróbálhatod biztosítani a kiegyensúlyozott:

- Ha egyesek hajlamosak többet beszélni, mint mások, ismerjd el, amit mondanak, és biztosítsd, hogy úgy érezzék, meghallgatták őket, például azzal, hogy megismétled a mondanivalójuk lényeges gondolatait. Használd ezt az összefoglalót arra, hogy átadd a szót azoknak, akik még nem szólaltak meg, úgy, hogy például:
a) felkéred őket, hogy kommentálják azt, amit a "beszédes személy" éppen megosztott;
b) emlékeztetve azokat, akik még nem szólaltak meg, hogy szívesen meghallgatnád őket, és a vitában más véleményeket is szeretnél hallani.
- Néha hasznos lehet felhívni a figyelmet a helyzetre, mondván, hogy "észrevettem, hogy csak néhány ember beszél/csak ugyanazok beszélnek". Ez segíthet a csoportnak tudatosítani a kommunikációs helyzetet, és segítené a beszédes embereknek, hogy figyeljenek a többiekre, a csendes embereknek pedig, hogy vegyék a bátorságot a megszólalásra."

Íme egy javaslat a gyűlés időbeli beosztására:

Ha 1 órátk van a gyűlés megtartására, akkor íme egy beosztás, amit használhatsz (aszerint, hogy mennyi időd van). Gyakran hasznos, ha mindenkit emlékeztetünk arra, hogy hol tartunk a napirendben, és mennyi ideig tárgyaltunk az egyes pontokról, például így: "Már körülbelül 10 perce beszélgetünk a témákról, adjunk magunknak még 5 percet, mielőtt áttérnénk a megoldással kapcsolatos ötleteinkre!"

1. A gyűlés megnyitása, a projekt és a Konferencia Európa jövőjéről - 5 perc
2. Szabályok és szerepek meghatározása - 5 perc
3. A téma bemutatása (a háttéranyagon információk felhasználásával) - 5 perc
4. A háttéranyagon szereplő feladat megbeszélése a nagycsoportban vagy kisebb csoportokban, ha több mint 15 résztvevő van - 15 perc
5. Milyen megoldásaink vannak? Ötletek kidolgozása a nagycsoportban vagy kisebb csoportokban, és ezen ötletek bemutatása - 20 perc
6. A három legjobb megoldás kiválasztása szavazással (többségi szavazás, konszenzusos szavazás) - 5 perc
7. Összegzés - 5 perc

Háttéranyag - A klímavátozással kapcsolatos kérdések

Bolygónk folyamatosan felmelegszik, ami szélsőséges időjárási eseményeket, a jégsapkák olvadását és állatfajok kihalását okozza. Mindez az emberi élet fennmaradását is veszélyezteti a Földön.

A 2015 decemberében a világ 190 országa által kötött párizsi megállapodás célja, hogy a globális felmelegedést 2°C alatt tartsa, de kevés kötelező érvényű intézkedést kell követniük az országoknak, és a kibocsátáscsökkentés terén elért haladás lassabb volt, mint a bolygó felmelegedése.

Rengeteg fiatal és mások is azt követelik, hogy az Európai Unió tegyen többet e globális probléma kezelése érdekében.

Mit is tesz tehát jelenleg az EU?

Európai zöld megállapodás

Az EU azt tervezi, hogy 2050-re klímasemlegessé válik. Ez azt jelenti, hogy az Európai Unió nem bocsát ki több üvegházhatású gázt (amely a bolygó felmelegedését okozza), mint amennyit elnyel. Célja, hogy 2030-ig az 1990-es szinthez képest 55%-kal csökkentse az üvegházhatású gázok kibocsátását.

Mindezt a következő módszerekkel tervezi elérni:

- Kibocsátáskereskedelmi rendszer: ennek keretében a sok CO₂-kibocsátást termelő iparágaknak kreditek vásárlásával kell megvásárolniuk a kibocsátási jogot. Az iparágakat erősen ösztönzik, hogy a lehető legnagyobb mértékben kerüljék el a kibocsátást azzal is, hogy a kibocsátási egységek elég drágák. Ha "megtakarítják" a kibocsátást, akkor a fel nem használt krediteket eladhatják egy másik iparágnak vagy gyárnak. Ezt a rendszert 2005 óta alkalmazzák gyárakra, erőművekre és más, nagyméretben szennyező iparágakra. Most kiterjesztik a légi közlekedésre, az építőiparra, a közúti és tengeri közlekedésre is.
- Az EU-tagállamoknak saját kibocsátáscsökkentési tervekkel kell előállniuk.
- Az európai erdők védelme és bővítése, valamint a biológiai sokféleség védelme.
- Szociális klímaalap: ez pénzt biztosít azoknak a polgároknak a támogatására, akik a gazdaság környezetbarátabbá tételével elveszíthetik állásukat, és pénzt biztosít az országok számára a beruházásokhoz.
- Szén-dioxid védővám: ez azt jelenti, hogy az EU-n kívüli országokban (például Kínában vagy az Egyesült Államokban) gyártott termékeket megadóztatják, amikor azokat az EU-ba importálják, ha gyártásuk sok kibocsátást okozott.

Vélemények

Bár valószínűleg joggal mondhatjuk, hogy az EU jelenleg ambiciózusabb az éghajlatváltozás kezelésében, mint a világ bármely más része, terveit mégis számos okból kritika éri:

- Egyes kritikusok szerint az EU tagállamai történelmileg több szén-dioxid-kibocsátást okoztak, mint bárhol máshol, és ennek következtében a legtöbb országhoz képest meggazdagodtak. Talán az EU gyorsabban is csökkenthetné a kibocsátást, hogy figyelembe vegye történelmi szerepét.

- Más kritikusok szerint a 2050-re kitűzött szén-dioxid-semlegességi cél félrevezető: az EU nem tervezi, hogy ennyivel csökkenti a kibocsátását, inkább a kibocsátások elnyelését célzó technológiát kíván alkalmazni. Ez a technológia nem bizonyított, és nagy mennyiségű földterület használatát igényelhet.
- Egyesek szerint az EU-nak szép ambíciói vannak, de ha megnézzük, mit tesz valójában, akkor már más a helyzet. Jó példa lehet erre a Közös Agrárpolitikai Alap, amely pénzt ad a gazdáknak szerte az EU-ban, és amely az EU költségvetésének közel 40%-át teszi ki. Ennek a pénznek közel 80%-át jelenleg a nagyon nagy gazdaságok kapják, miközben a fenntarthatóbb gazdálkodás általában kisebb léptékben folyik. A Közös Agrárpolitikai Alap reformjára tett kísérletek, amelyek célja a nagyüzemi állattartó gazdaságok vagy a nagyüzemi gazdaságok támogatásának korlátozása, illetve olyan feltételek bevezetése, amelyek értelmében a gazdálkodók csak akkor kapnak támogatást, ha sikerül csökkenteniük a kibocsátást, eddig nagyrészt kudarcot vallottak.
- Sokan attól tartanak, hogy a zöld megállapodás növelni fogja a gazdasági egyenlőtlenségeket: az alacsonyabb iskolai végzettség és az idősebb kor miatt már így is nagyobb a szegénység kockázata, azok az emberek, akik nem engedhetik meg maguknak az újabb, kevesebb károsanyag-kibocsátású autókat, vagy az erősen szennyező iparágakban dolgozók veszíteni fognak a változásokkal.

E félelmek egy részének eloszlatására az EU a szén-dioxid-kereskedelmi rendszerből származó pénzből hozza létre a "Szociális klímaalapot". Az elképzelés szerint ez az alap támogatást nyújt majd a kiszolgáltatott helyzetben lévő embereknek, valamint forrásokat biztosít a tagállamok számára az utakba, az energiahatékony épületekbe és az alacsony kibocsátású buszokba és vonatokba történő beruházásokhoz. Sokan kételkednek abban, hogy ez a szociális alap képes lesz minden problémát méltányos módon kezelni.

Feladatok (válasszatok ki egyet, és beszéljétek meg a csoportban)

- A) Képzeld el, hogy éveken át szénbányászként dolgoztál, és felnőtt fiának nincs munkája: ahol élsz, egyszerűen nincs sok más munkahely a szénbányán kívül. Megérted, hogy az éghajlatváltozás fontos kérdés, és hogy a szén erősen környezetszennyező, ezért tisztában vagy vele, hogy a dolgoknak meg kell változniuk, de nem akarsz elveszíteni a munkádat. Szeretnéd, ha a fiadnak is lenne munkája. Mik lennének a Te prioritásaid Európa jövőjét illetően? Gondolkozzatok olyan témákon, mint a képzési programok az egyik munkahelyről a másikra váltó emberek számára, új munkahelyek teremtése, vagy akár támogatás biztosítása azoknak, akik esetleg elveszítik a munkájukat, hogy a gazdaság zöldebbé váljon.
- B) Képzeld el, hogy 2050-ben vagy 16 éves: amikor megtudod, hogy 2021-ben mit tettek az emberek az éghajlatváltozás kezelése érdekében, miről szeretnél olvasni?
- C) Képzeld el, hogy a világ egy olyan részén élsz, ahol nincs elég víz, és ahol nehéz a növényeket termeszteni. Szerinted mit kellene tennie az EU-nak, hogy segítsen?
- D) Úgy gondolsz, hogy az éghajlatváltozással kapcsolatos válság megoldása lehet, ha egyszerűen csökkentjük a fogyasztásunkat? Kevesebb húst és csak a közelben, szezonban termesztett gyümölcsöt és zöldséget együnk, kevesebbet

utazzunk, kevesebb dolgot vásároljunk? Hogyan lehetne megoldani, hogy mindenki ezt tegye?

Háttéranyag – A minőségi oktatáshoz való jog

Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 14. cikke kimondja, hogy mindenki számára biztosítani kell az oktatáshoz és a szakképzéshez való hozzáférést, mindenkinek joga van az ingyenes kötelező oktatáshoz, valamint iskolákat a demokratikus elvekkel összhangban lehet alapítani annak érdekében, hogy a szülők vallási, filozófiai és pedagógiai meggyőződésüknek megfelelően biztosíthassák gyermekeik oktatását.

A Covid-19 világjárvány példátlan zavart okozott az oktatásban: Az UNESCO becslései szerint világszerte a diákok több mint 85 százalékát érintette az iskolák bezárása. Az EU-ban sok diáknak kellett online követnie az órákat, olyan környezetben, ahol számos diák és tanár nem volt felkészülve és képezve erre, és ahol kevés világos iránymutatást és szabványt dolgoztak ki, ami a minőségi oktatáshoz nagyon egyenlőtlen hozzáférést eredményezett és bizonytalanságot az online végzett értékelések értékét illetően. Aggodalmak merültek fel azzal kapcsolatban, hogy az iskolák a magáncégek által kifejlesztett online eszközökre támaszkodnak. A tanulók mentális egészségét és anyagi helyzetét egyaránt érintette, még hozzá igen egyenlőtlenül, és leginkább azok szenvedtek, akiknek az iskolák biztosítják az étkezést és a nehéz otthoni körülmények alternatíváját.

Ha a Covid-19 világjárvány körülményei kivételesek is voltak, a tapasztalatok rávilágítottak az európai oktatási rendszer alapvető problémáira. A világjárványnak még nincs vége, és nem világos, hogyan fog véget érni, és azzal is számolnunk kell, hogy a jövőben további ökológiai és közegészségügyi vészhelyzetek következhetnek be.

Az Európai Oktatási Térség

Az Európai Uniónak csak korlátozott hatásköre van az oktatás terén, amely nagyrészt a nemzeti kormányok hatáskörébe tartozik. Ennek ellenére az Európai Unió mindig is igyekezett előmozdítani az országok közötti koordinációt és megosztani a tapasztalatokat az oktatás és képzés javítása érdekében, gyakran közös normák megalkotásával.

2017 óta az Európai Unió elkötelezte magát egy "Európai Oktatási Térség" létrehozása mellett, melynek 6 prioritást kell megvalósítania:

- **Minőség:** az alapkészségek, a vállalkozói készségek, a kreativitás és az aktív állampolgári szerepvállalás fejlesztése. A nemzetközi cserék, a nyelvtanulás és az európai perspektíva előmozdítása, valamint annak biztosítása, hogy az iskolák biztonságosak, befogadóak és dezinformációtól mentesek legyenek.
- **Befogadás:** a nemi sztereotípiák megkérdőjelezése, a nemek közötti egyenlőség előmozdítása és a társadalmi mobilitás elősegítése (azaz bármilyen háttérrel rendelkezel, sikeres lehetsz).
- **Zöld és digitális:** beruházás a zöld oktatásba, beleértve a fenntarthatósággal kapcsolatos ismereteket a természettudományok és a humán tudományok területén, valamint a digitális készségek biztosítása.
- A tanárképzés javítása, valamint több és képzettebb tanár felvétele.
- Az európai egyetemek közötti együttműködés és az egész életen át tartó tanulás előmozdítása.
- A globális kihívások kezelése: az iskolák és egyetemek közötti nemzetközi együttműködés előmozdítása, valamint a nyugat-balkáni és dél-mediterrán országok oktatási rendszereinek reformja.

Az Európai Unió oktatási politikája hatékonyságának értékelése érdekében a Bizottság 2022-ben és 2025-ben egy-egy jelentést tervez közzétenni.

Az oktatás az Európai Unió tagállamainak felelőssége; mégis sokan úgy érzik, hogy az Európai Unió nem használta ki hatékonyan az oktatás koordinációjára és minőségére gyakorolt befolyását a Covid-19 válság idején, például az online tanulás közös szabványainak megállapításával, vagy azzal, hogy a forrásokat a minőségi oktatáshoz való hozzáférés elvesztésének leginkább kitett diákokra irányította. A lassú előrehaladás azt jelenti, hogy az Európai Oktatási Térség számos részletét még ki kell dolgozni, különösen azt, hogy a Bizottság hogyan fogja koordinálni a nemzeti kormányok közötti együttműködést.

Az Európai Oktatási Térség célkitűzéseinek nem minden elképzelésével ért egyet valamennyi nemzeti kormány. Az EU és a nemzeti kormányok között nézeteltérések alakultak ki például a nemzeti történelem tanítása és más európai országok nézőpontjainak a történelemtankönyvekbe való beillesztése kapcsán, valamint a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatban: egyes kormányok szerint az iskoláknak a "hagyományos családmódellet" kellene népszerűsítenük, vagy - Magyarország esetében - a fiatalok védelme érdekében nem lenne szabad az LGBTQ-jogokról oktatni. Ezek a nézeteltérések túlmutatnak az Európai Oktatási Térségen és annak célkitűzésein, és megkérdőjelezzik az Európai Unió néhány alapvető értékét.

Egyes diákok és civil társadalmi csoportok szerint az Európai Oktatási Térség nem foglalkozik valamennyi olyan területtel, amelyre figyelmet kellene fordítani, nevezetesen olyan témákkal, mint a diákok mentális egészsége, az állampolgári nevelés, valamint a diákok részvétele az iskolai- és az oktatáspolitikai döntéshozatalban. Ezek mind olyan területek, melyek nagyobb prioritást igényelnének. Az Európai Uniónak kevés mondanivalója van a menekültek iskolai integrációjáról és az egész életen át tartó tanulásról is..

Feladatok

- A. Szerintetek Európában minden diáknak ugyanazt kellene tanulnia az iskolában? Vagy a tananyagnak országonként vagy régiónként eltérőnek kellene lennie? Miért?

- B. Képzeld el, hogy egy "Péter" nevű középiskolás diák vagy, és nagyon nehezen tudod otthon megcsinálni a házi feladatodat, mert a ház nagyon kicsi, a kisebb testvéreid túl nagy zajt csapnak, a szüleid pedig túlságosan elfoglaltak a munkával ahhoz, hogy segítsenek neked. Régebben a helyi könyvtárba jártál házi feladatot írni, de a Covid-19 járvány óta nincs nyitva, és nem hiszed, hogy valaha is újra kinyit. Néhány barátodnak sokkal könnyebb dolga van: nagyobb házuk van, nincsenek testvéreik, és egy szülő segít nekik megérteni a házi feladatokat. Mit lehet tenni annak érdekében, hogy tisztességes esélyt kapjatok a jó oktatásra?

- C. Képzeld el, hogy épp most fejezed be a középiskolát a vidéki kisvárosodban. A tanáraid azt mondják neked, hogy okos vagy, és egy nagyvárosban kellene egyetemre menned, de Te úgy érzed, hogy nem vagy felkészült, és megijeszt a gondolat, hogy messzire költözz, ezért azon gondolkodsz, hogy talán megpróbálsz az otthonodhoz közelebbi munkát találni. Mit lehetne tenni annak érdekében, hogy úgy érezd, ugyanolyan esélyed van egyetemre menni, mint más, a városból érkező embereknek?

- D. Voltál már valaha iskolai kiránduláson egy másik országban, vagy részt vettél már egy másik ország diákjaival való csereprogramban? Szerinted jó ötlet lehet az online csere más országok diákjaival? Hogyan lehetne az online és offline cseréket a legjobban kombinálni?

Háttéranyag – Munkalehetőség fiataloknak

Az EU statisztikái szerint az Európai Unióban jelenleg közel 3 millió olyan 25 év alatti fiatal munkanélküli van, aki dolgozhatna, ami a korosztály mintegy 17%-át jelenti. Ezek a statisztikák azonban csak azokat az embereket számolják, akik az elmúlt négy hétben aktívan munkát kerestek, és nem azokat, akik esetleg már felhagytak a kereséssel - így szinte biztos, hogy nagymértékben alábecsülik a számokat. Ez a munkanélküliségi ráta sokkal magasabb, mint más korcsoportok esetében, és a legutóbbi, 2009-es nagy gazdasági válság megmutatta, hogy a gazdasági válságok a fiatalabbakat más korcsoportoknál súlyosabban sújtják, ők nagyobb valószínűséggel veszítik el állásukat, vagy nem találnak munkát.

Az Európai Unió a 2009-ben kezdődő pénzügyi válság idején csak lassan lépett a fiatalok munkanélküliségének kezelésére, így a fiatalok munkanélkülisége egyes országokban, mint például Spanyolországban és Görögországban 2013-ra jóval meghaladta az 50%-ot, az EU egészében pedig megközelítette a 25%-ot.

Az EU gyorsabban cselekedett, amikor a covid-19 világjárvány lecsapott, és megújította és meghosszabbította a 2013-ban létrehozott szakpolitikai intézkedéseket. Mégis, 2021-ben közel 14 millió 20-34 éves korú ember volt, akik nem foglalkoztak, nem tanultak vagy nem képezték magukat (ún. NEET-ek)

Az európai ifjúsági garancia

Az EU 2013-ban vezette be az ifjúsági garancia nevű kezdeményezését a magas ifjúsági munkanélküliség kezelésére. Ez az ifjúsági garancia volt hivatott garantálni, hogy minden az EU-ban minden 25 év alatti fiatal munka-nélkülivé válását követő 4 hónapon belül vagy a formális oktatásból való kilépését követően megkapja a szükséges támogatást:

- a képességeiknek és tapasztalataiknak megfelelő, jó minőségű munkajánlat;
- lehetőség a tanulmányok folytatására;
- gyakorlati képzés vagy szakmai gyakorlat biztosítása.

Az Európai Unió 2014-2016 között 6,4 milliárd eurós költségvetést bocsátott rendelkezésre az "Ifjúsági foglalkoztatási kezdeményezés" keretében, majd 2017-2020 között további 2,4 milliárd eurót az EU azon országai számára, amelyek az ifjúsági garancia biztosítására irányuló terv benyújtása után pályázhattak a forrásokra.

Az Európai Bizottság saját 2016-os felülvizsgálata szerint 14 millió fiatal lépett be a programba, és 9 millióan fogadtak el foglalkoztatási, képzési vagy oktatási ajánlatot. A Bizottság állítása szerint 2020-ra 1,7 millióval kevesebb munkanélküli fiatal volt, és 24 millió, az ifjúsági garanciarendszerben regisztrált fiatal fogadott el ajánlatot.

Az Európai Számvevőszék azonban 2017-ben megállapította, hogy bár az ifjúsági garancia végrehajtása terén történt némi előrelépés, az messze elmaradt attól, hogy minden NEET-nek 4 hónapon belül jó ajánlatot biztosítson, és hogy az ifjúsági foglalkoztatási kezdeményezés költségvetése szinte semmilyen szerepet nem játszott e célok elérésében.

Az Európai Számvevőszék és olyan szervezetek, mint például az Európai Ifjúsági Fórum, azt javasolták, hogy az ifjúsági garancia jobban célozza meg a munkaerőpiaci hiányosságokat, és sokkal több lehetőséget kell nyújtson azoknak a fiataloknak, akiket a foglalkoztatási, oktatási vagy képzési rendszereken kívül esnek és nehezebb elérni. Fel kell ismerni, hogy a fiatalok különböző csoportjai és igényeik nagyon különböznek egymástól, nem alkotnak homogén csoportot.

A Covid-19 világjárványra válaszul az Európai Bizottság 2020 júliusában az ifjúsági munkahelyi garancia megerősítésére tett javaslatot, amelyet az Európai Tanács 2020 novemberében elfogadott. A főbb változtatások a korábbi állásgaranciával kapcsolatos kritikák némelyikére válaszoltak:

- a garanciát igénybe vehető korcsoport 30 éves korra történő kiterjesztése.
- a fiatalok személyre szabottabb, egyéni igényeiknek megfelelő útmutatást kapjanak.
- a fiatalok digitális készségeinek fejlesztése, valamint az európai társadalom zöld és digitális átalakulásának figyelembevétele.

Ezenkívül az EU új, 2021-től hatályos költségvetése jelentősebb finanszírozást ígér az ifjúsági garancia végrehajtására, ha a tagállamok úgy döntenek, hogy ezt prioritásként kezelik, olyan európai programokon keresztül, mint az Európai Szociális Alap Plusz és a helyreállítási alap.

Nézőpontok

A gazdaságok bonyolultak és nehezen elemezhetőek, mivel számos tényező befolyásolja például azt, hogy hány munkahely áll rendelkezésre, és hogy ezek a munkahelyek mennyire jól fizetettek. Ezért nehéz értékelni az uniós ifjúsági garancia hozzájárulását a fiatalok foglalkoztatásához. Egyesek szerint az ifjúsági munkanélküliségnek a világjárvány megjelenése előtt elért csökkenése olyan gazdasági változásoknak köszönhető, amelyekhez az ifjúsági garanciának semmi köze. Mások azzal érvelnek, hogy még ha a fiatalok helyzetének javulása nem is vezethető vissza teljes mértékben az ifjúsági garanciának, azok a fiatalok, akik részesültek belőle, javították képességeiket, képzettségüket és esélyeiket a biztos munkahely megszerzésére. Az ifjúsági garancia védelmezői továbbá azzal érvelnek, hogy ez az egyik legambiciózusabb ifjúsági foglalkoztatási program a világon, és az egyik leginnovatívabb, mivel az álláskeresőket támogatásukkal képzéssel, tanácsadással és egyéb támogatási formákkal kombinálja.

Általánosságban az ifjúsági garanciát a következő okok miatt bírálták:

- A fiatalok munkanélkülisége az európai gazdaság strukturális tényezőinek köszönhető, amely a rosszul fizetett és könnyen lecserélhető fiatal munkavállalókra támaszkodik. Az ifjúsági garanciát ráadásul először a megszorító politikák fogadták el Európa-szerte, amelyek az állami kiadások jelentős csökkentésével jártak. Maga az ifjúsági garancia nem foglalkozik az európai gazdaság ezen általánosabb jellemzőivel.
- az ifjúsági garanciarendszer nem fordít kellő figyelmet a fiataloknak kínált munkahelyek minőségére, a bérezésre, a jogok és a munkahelyi jólét tekintetében, és nem teszi lehetővé a fiatalok számára, hogy magasabb béreket vagy több jogot, illetve munkahelyi egészségvédelmi és biztonsági védelmet követeljenek.
- az ifjúsági garancia túl nagy mozgásteret hagyott a tagállamok számára annak eldöntésére, hogy miként próbálják meg elérni céljait. Lehet, hogy a program új generációjával az EU-nak nagyobb beleszólása lesz abba, hogy a gazdaságélénkítési programon keresztül hogyan működjenek.

Feladatok (válasszatok ki egyet és beszéljétek meg a csoportban)

- A) Annak ellenére, hogy sokan nem találnak munkát Európában, sok szakmában hiány van munkaerőből. Az Európai Unió munkáltatók körében végzett felmérése szerint ezek közé tartoznak a szoftverfejlesztők, mérnökök és egészségügyi szakemberek, de az ácsok, vízvezeték-szerelők, kőművesek, szakácsok és nehéz tehergépkocsi-vezetők is. Mindezek a munkakörök olyan speciális készségeket igényelnek, amelyekkel nem rendelkezik elég ember. Mit lehet tenni annak érdekében, hogy a fiatalok megtanulják ezeket a szakmákat és végezzék ezeket a munkákat?
- B) Képzeld el, hogy egy fiatal nő vagy, aki négy évvel ezelőtt fejezte be az iskolát. Rövid ideig dolgoztál egy fodrászszalonban, majd recepciósként egy autószerelő műhelyben, de az elmúlt egy évben nem sikerült munkát találnod. A barátod is hasonló helyzetben van: volt néhány munkahelye itt-ott, jelenleg munkanélküli, de folyamatosan munkát keres. Elhatároztátok, hogy közös gyermeket szeretnétek: évek óta tervezitek, és bár legszívesebben akkor tennétek meg, amikor mindketten pénzt kerestek, úgy döntötök, hogy nem akartok örökké várni - ki tudja, mikor lesz az? Aggódsz, hogy egy kisbabával te (a nő) otthon ragadsz majd, és soha nem lesz munkád, míg a barátodnak valószínűleg sikerül majd találnia valamit. Mi segítené abban, hogy úgy érezd, neked is jogod van dolgozni?

- C) Képzeld el, hogy egy nagyváros külvárosában élő fiatal vagy. Nincsenek meg az anyagi forrásaidd, illetve a jó jegyeid ahhoz, hogy egyetemre járd, de szeretnél annyi pénzt keresni, hogy kiköltözhess a szülői házból, és be tudj iratkozni egy főzőiskolába. Az egyetlen munkalehetőség, amit találsz, hogy futárként dolgozz - kimerítő munka, nem túl jól fizetett, és egész évben nem sikerült szabadságot kivenned, viszont sikerült annyit keresned, hogy kibérelj egy kis lakást, és el tudj járni a főzőiskolába. Szerinted egy ilyen emberért többet kellene tennie a kormánynak (például fizetnie kellene, hogy az illető főzőiskolába járhasson?), vagy úgy gondolod, hogy ez egy igazságos helyzet: keményen dolgozik, de a főzés iránti szenvedélyének élhet? Szerinted minden fiatal, aki szakács szeretne lenni, ugyanebben a helyzetben van?
- D) A munkanélküliség kezelésének egyik radikális ötlete a mindenki számára garantált jövedelem bevezetése volt (ez az úgynevezett "feltétel nélküli alapjövedelem"). Akár dolgozik valaki, akár nem, annyi pénzt kapna, hogy ne éljen szegénységben. Ez azt jelenthetné, hogy egyesek kevesebbet dolgoznának, másoknak pedig lehetőséget adna a munkavállalásra. Mivel az embereket nem kényszerítenék arra, hogy munkát vállaljanak, ez azt jelentheti, hogy a munkaajánlatoknak magas színvonalúnak, kellően érdekesnek és jól fizetettnek kell lenniük ahhoz, hogy az emberek elfogadják. Mit gondolsz erről az elképzelésről?
- E) A munkaadók gyakran panaszkodnak arra, hogy nehéz olyan fiatalokat találni, akik rendelkeznek a munkához szükséges valamennyi készséggel. Szerinted ez arra utal, hogy az iskolák nem készítik fel megfelelően az embereket a munkára? Vagy a munkaadók felelőssége kellene, hogy legyen a munkaerő képzése? Mi javíthatna ezen a helyzeten?

Háttéranyag – mentális egészség Európában

A Covid-19 világjárvány miatt az egészségügy a mindennapi közbeszéd középpontjába került: mikor lesz vége a világjárványnak? Újra be kell majd zárkózunk? Mikor kapok védőoltást? Képesek lesznek-e a kórházak megbirkózni a megbetegedett emberek számával? Mindezek a kérdések és még sok más is szerepel a televíziós hírekben, a közösségi médiában és a mindennapi beszélgetéseinkben az osztályteremben, a munkahelyeken vagy otthon. Ezek a kérdések azért is nehezek, mert senki sem tudja biztosan a válaszokat.

Az Európai Unió országában már a világjárvány előtt minden hatodik emberből körülbelül egynek volt mentális egészségügyi problémája, és a mentális egészséget a leggyorsabban növekvő közegészségügyi problémaként azonosították. Az Egészségügyi Világszervezet meghatározása szerint a mentális egészség "a jólét olyan állapota, amelyben az egyén tisztában van saját képességeivel, képes megbirkózni az élet szokásos stresszeivel, képes produktívan dolgozni, és képes hozzájárulni a közösségéhez". Fontos megjegyezni, hogy a mentális egészség nem egyszerűen a rendellenességek vagy fogyatékosság hiánya, hanem a képességek pozitív összessége.

A világjárvány jelentősen rontotta a mentális egészség helyzetét Európában: a tanulmányok szerint jelentősen megnőtt a mentális problémákkal küzdő emberek száma, különösen a fiatalok és a nők körében (a témában végzett felmérésekről lásd a "Részletes elemzések" című keretes írásunkat).

Azok, akiket már kezeltek mentális egészségi állapotuk miatt, nehezen jutottak hozzá a kezeléshez, és szenvedtek a személyes kapcsolat hiányától. A mentális egészségügyi problémák különösen azokat érintették, akik eleve hátrányos helyzetben voltak: a kevés anyagi forrással rendelkező, rossz minőségű lakásban élő vagy elszigetelt helyen élő embereket. A Covid-19 világjárvány mentális egészségügyi hatásait "csendes" világjárványnak nevezték.

Sok szakember attól tart, hogy a világjárvány mentális egészségre gyakorolt hatásai sokkal tovább tartanak, mint maga a világjárvány, illetve a világjárványnak a

Részletesebb elemzések

Az OBESSU tanulmányt készített középiskolás diákok körében Európa-szerte, hogy megértse, hogyan hat rájuk a világjárvány. A jelentés példákat, a jólétről szóló külön részt és ajánlásokat is tartalmaz:

'Through School Students' eyes: impacts and challenges of Covid-19 on education systems in Europe'

World happiness report (Világjelentés a boldogságról)

A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet "Ifjúság és Covid 19: A munkahelyekre, az oktatásra, a jogokra és a jólétre gyakorolt hatások" '(Youth and Covid 19: Impacts on jobs, education, rights and well being') című globális jelentése szerint a világjárványnak a 18-29 évesekre gyakorolt hatása szisztematikus, mély és aránytalan.[argu](#)

Az Eurofound "Élet, munka és Covid 19: A mentális egészség és a bizalom csökken az EU-ban, miközben a világjárvány újabb évbe lép" Living Working and Covid 19: Mental Health and Trust Decline Across EU as pandemic enters another year. című tanulmánya miközben a világjárvány újabb évbe lép.

A mentális egészség mint alapvető emberi jog

Az ENSZ emberi jogi chartájának 25. cikke kimondja: *Mindenkinek joga van a saját és családja egészségének és jólétének megfelelő életszínvonalhoz, beleértve az élelmet, a ruházkodást, a lakhatást, az orvosi ellátást és a szükséges szociális szolgáltatásokat, valamint a biztonságos élethez való jogot munkanélküliség, betegség, rokkantság, özvegység, öregség vagy más, rajta kívül álló körülmények között bekövetkező megélhetés hiánya esetén.*

Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 35. cikke pedig kimondja: *Mindenkinek joga van a megelőző egészségügyi ellátáshoz való hozzáféréshez és az orvosi kezelésekhöz a nemzeti jogszabályok és gyakorlat által meghatározott feltételek mellett. Az Unió valamennyi politikájának és tevékenységének meghatározása és végrehajtása során biztosítani kell az emberi egészség magas szintű védelmét.*

Az ENSZ mentális egészséggel foglalkozó különmegbízottja szerint a gyakorlatban a mentális egészség sehol a világon nem kap ugyanolyan prioritást és erőforrásokat, mint a

testi egészség. Az egészségügyi politika az egyes EU-tagállamok saját hatáskörébe tartozik, de a világjárvány okozta nyomás és az országok együttműködésének szükségessége egy határokon átnyúló probléma kezelése érdekében egyre több szó esik az EU egészségügyi uniójáról.

Az Európai Parlament és az Európai Bizottság

2020-ban az Európai Parlament állásfoglalást fogadott el, amelyben megerősítette, hogy mind a mentális, mind a fizikai egészség alapvető jog, és felszólított a mentális egészséggel kapcsolatos 2021-2027-es uniós cselekvési terv kidolgozására.

Az Európai Parlament több képviselője is azt szorgalmazza, hogy tartsuk meg a mentális egészség európai évét.

EU4Health (“az EU az egészségügyért”) Program

A világválság idején az Európai Bizottság bejelentette a következő generációs uniós EU-s helyreállítási eszközt - egy olyan költségvetést, amelynek célja, hogy segítse Európát a világválságból való kilábalásban. Ennek részeként a Bizottság javaslatot tett az EU4Health programra, amelynek célja, hogy növelje az EU kapacitását a határokon átnyúló egészségügyi veszélyek kezelésére és az egyes országok egészségügyi rendszereinek javítására. A bizottság 10,4 milliárd eurós költségvetést javasolt, de az Európai Tanács (amely az EU tagállamait képviseli) 1,7 milliárd eurót javasolt a programra. A Parlament és az Európai Tanács ezután tárgyalásokba kezdett, és 5,1 milliós költségvetésben állapodott meg.

2021 márciusában jelent meg az EU4Health program létrehozásáról szóló rendelet, amely konkrét célkitűzéseket tartalmaz a mentális egészséget javító intézkedések előmozdítására. A programnak számos más célkitűzése is van, többek között a betegségmegelőzés támogatása, a betegjogok javítása, a megbízhatóság, a határokon átnyúló egészségügyi ellátás, a válságkezelés javítása, az egészségügyi szolgáltatások digitális átalakításának előmozdítása, valamint a tagállamok támogatása egészségügyi rendszereik fejlesztéséhez.

Vélemények

Miközben kevés politikus vagy szakember tagadja, hogy a mentális egészség komoly probléma, a vélemények eltérnek arról, hogy az Európai Uniónak mennyit kellene tennie az ügyben. Az EU4Health program költségvetésének csökkentése azt a tagállami véleményt tükrözi, hogy az EU-nak egyes konkrét területekre kellene összpontosítania az erőforrásokat: például a kutatási projektek finanszírozására vagy a határokon átnyúló ellátási kérdések kezelésére, vagy például annak biztosítására, hogy a gyógyszerek vagy maszkok az EU-n belül is minél hamarabb elérhetőek legyenek. Szerintük az EU-nak ezekre a dolgokra kellene koncentrálnia, és a mentális egészséggel való foglalkozást a tagállamokra kellene bíznia.

Mások úgy gondolják, hogy az Európai Uniónak prioritásként kellene kezelnie a mentális egészséggel való foglalkozást, mert ez a terület nem mindig kapja meg a tagállamoktól azt a prioritást, amit kellene. Az EU segíthetne kezelni a mentális egészségügyi szolgáltatásokhoz való egyenlőtlen hozzáférést Európa-szerte. A mentális egészség kapcsolódik az EU zöld megállapodásához (például a stabil környezet és a zöld területek biztosítása tekintetében), valamint az EU digitális stratégiájához (mind a digitális egészségügyi szolgáltatások nyújtása, mind pedig a növekvő idő, amit online töltünk mentális egészségre gyakorolt hatásának figyelembevételével tekintetében), így azt lehet mondani, hogy nagyon is érthető, hogy az EU foglalkozik a mentális egészséggel.

Feladatok

- a) Az iskolád nyújtott-e segítséget a világjárvány idején mentális nehézségekkel küzdő diákoknak? Vannak olyan jó példák, amelyeket meg lehetne osztani Európa-szerte, hogy minden iskola alkalmazhassa őket?
- b) Képzeld el, hogy középiskolás vagy, és az egyik szülőd mentális problémákkal küzd - miután a világjárvány idején elvesztette a munkáját, apád állandóan depressziós. Ez téged is elszomorít, és bár szeretnél segíteni apádnak, nem szereted otthon tölteni az idődet, ezért annyi időt töltesz a barátaidnál vagy a könyvtárban, amennyit csak tudsz. Milyen szolgáltatások segíthetnének neked és apukádnak?
- c) Szerinted a digitális technológiák, például a videohívások, a közösségi média és a játékok hátrányosak a mentális egészségre? Aggaszt téged ez? Igyekszel korlátozni ezen technológiák használatát? Vagy úgy gondolod, hogy ezek a technológiák valójában jót tesznek a mentális egészségednek? Szerinted többet kellene tanítani az iskolákban a mentális egészségről és arról, hogyan viselkedjük az online közegben?

Háttéranyag – A kisebbségek és a menekültek jogai

Az elmúlt évtizedben az Európai Unióban az emberek különböző csoportjainak jogai váltak vitatottá. A migránsok és menekültek, a leszbikus, meleg, biszexuális, transz és queer (LMBT+) emberek, a nők, a nemzeti kisebbségek, a roma etnikumúak, a színes bőrűek és a fogyatékkal élők jogai különböző módon kerültek az Európai Unióban élő vagy oda érkező személyek jogairól szóló viták középpontjába.

Amint ez a lista is mutatja, a "kisebbségi jogok" különböző embercsoportokat érinthetnek, és sokan egynél több csoporthoz is tartozhatnak, és így többféle hátrányos helyzetben is lehetnek (például egy fogyatékkal élő roma nő).

Az Európai Unió alapértékei, amelyeket az Európai Unióról szóló szerződés 2. cikke határoz meg:

“Az Unió küzd a társadalmi kirekesztés és megkülönböztetés ellen, és előmozdítja a társadalmi igazságosságot és védelmet, a nők és férfiak közötti egyenlőséget, a nemzedékek közötti szolidaritást és a gyermekek jogainak védelmét. Előmozdítja a gazdasági, a társadalmi és a területi kohéziót, valamint a tagállamok közötti szolidaritást. I méltóság, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság és az emberi jogok tiszteletben tartása, beleértve a kisebbségekhez tartozó személyek jogait is.”

Szinte minden európai országban már nagyon régóta vannak jelentős etnikai kisebbségi csoportok. Szlovákiában és Romániában például jelentős magyar, Lettországból és Litvániából pedig orosz lakosság él. E nemzeti kisebbségi csoportok közül sok Európa 20. századi, az első és a második világháborút követő újjászervezéséből származnak, de vannak régebbiek is, mint például a romák, akik Európa egész történelme során kisebbségi csoportként éltek. Más csoportok a korábbi európai gyarmatokhoz kötődnek, mint például az algériaiak Franciaországban vagy a kongóiak Belgiumban. Ők Európába költöztek munkavállalás céljából, mint például sok török Németországban, vagy a menekültek érkezésével lettek egyre többen, mint például az 1990-es években a jugoszláv háborúk elől Olaszországba érkező albánok, vagy a 2010-es években a közelmúlt háborúi elől menekülő szírek, afgánok vagy irakiak. E csoportok közül sokan rendszeresen számolnak be

Ami a migránsok és menekültek jogait illeti, valamennyi európai ország aláírta az ENSZ 1951-es egyezményét, amely meghatározza a menedékjogot, és előírja az országok számára, hogy a migránsokat ne küldjék vissza a határon. Legalább 2015 óta azonban számos európai országot azzal vádolnak, hogy a migránsokat a határaiknál visszalövik, hogy megakadályozzák a menedékjog iránti kérelem benyújtásának lehetőségét, hogy a menedékjogot kérő migránsokat elfogadhatatlan és nem biztonságos körülmények között tartják fogva, és hogy a menedékjog iránti kérelmeket nem a megfelelő módon dolgozzák fel.

Néhány országban az elmúlt időszakban előrelépés történt a nők jogai terén, nevezetesen Írországból, ahol népszavazást követően biztosították az abortuszhoz való jogot. Lengyelországban viszont az abortuszhoz való jogot minden esetben elvetik, kivéve a bűncselekmény vagy életveszélyes eseteket, ami a nők széles körű tiltakozásához vezetett mind Lengyelországban, mind más európai országokban. A Covid-19 világvilágjárvány miatt számos európai országban jelentősen megnőtt az elkövetett nemi erőszak száma.

Míg Európa számos részén nőtt az LGBT+ emberek elfogadottsága, és néhány országban új jogokat szereztek, beleértve a házasságkötéshez való jogot (például Franciaországban), máshol a jogaik és elfogadásuk támadás alá került: Lengyelország egyes részeit a helyi hatóságok "LGBT-mentes övezetnek" nyilvánították, a magyar kormány pedig megpróbálta megakadályozni, hogy az iskolákban az LGBT+ emberekről szóló felvilágosítást folytassanak. Ezek az országok és mások gyakran azzal érvelnek, hogy az LGBT+ jogok az ország kultúrájától vagy vallásától idegen kényszerítő tényezők.

Mit tehet az Európai Unió?

Bár az egyenlőség elve az Európai Unió alapítása óta alapvető érték, ennek különböző aspektusait különböző időszakokban alakította ki. Az Európai Unió 1957-es megalakulásakor a férfiak és a nők közötti egyenlő bérezést követelte meg, 1976-ra pedig elkezdte kidolgozni az első egyenlőségi irányelveket, amelyek célja a férfiak és nők közötti megkülönböztetés megelőzése a foglalkoztatáshoz való hozzáférés, az előléptetés, a képzés és a munkakörülmények terén. Az Európai Unió csak 1997-ben kapott hatáskört a diszkrimináció elleni küzdelemre számos területen, többek között a nemi, faji vagy etnikai származás, fogyatékosság, életkor vagy szexualitás tekintetében.

E megnövekedett hatáskörök ellenére azonban még mindig vannak hiányosságok az EU diszkriminációellenes védelmében: nevezetesen az egyes okok (például a vallás vagy a szexuális irányultság) alapján történő megkülönböztetést még mindig csak akkor ismerik el, ha az a munkához vagy a foglalkoztatáshoz való hozzáférést érinti, nem pedig az oktatást, az

Az Európai Bizottság 2008-ban irányelvjavaslatot terjesztett elő a hiányosságok pótlására, de az Európai Unió egyes tagállamai azóta is akadályozzák azt. Az Európai Bizottság jelenlegi elnöke, Ursula von der Leyen kijelentette, hogy új megkülönböztetésellenes jogszabályokat fog bevezetni. Amennyiben az Európai Bizottság úgy véli, hogy egy ország nem tartja be a megkülönböztetésellenes jogszabályokat, kötelezettségszegési eljárást indíthat ellene, ami súlyos büntetésekhez vezethet. Az Európai Bizottság gyakran indít, vagy fenyeget ilyen eljárások indításával az Európai Unió valamely tagállama ellen,

Míg az EU tiltja az állampolgárság alapján történő megkülönböztetést az uniós állampolgársággal rendelkező személyek (azaz az uniós tagállamok állampolgárai) esetében, addig az uniós állampolgársággal nem rendelkező személyek esetében nem tiltja az állampolgárság alapján történő megkülönböztetést. Ez például azt jelenti, hogy egy ország bizonyos munkahelyekre csak az uniós állampolgársággal rendelkezők számára korlátozhatja a hozzáférést, vagy a nem uniós állampolgároknak többet kell fizetniük az oktatásért. Az európai állampolgársággal nem rendelkező személyek számára gyakran az uniós országok közötti mozgás is sokkal nehezebb. A bevándorlási politika még mindig nagyrészt az egyes tagállamok hatáskörébe tartozik, bár az Európai Unió már évtizedek óta próbál közös menekültügyi politikát kialakítani. Tekintettel arra, hogy ebben egyre nehezebb előrelépni, és egyes tagállamok nem hajlandók hozzájárulni a menedékkérők saját országukba történő áttelepítéséhez, az Európai Bizottság legújabb kezdeményezései arra összpontosultak, hogy gyorsabbá és könnyebbé tegyék a menedékjogot nem kapó személyek visszatérését.

Az Európai Unió országainak nehézségei a migránsok és menekültek befogadásának módjáról 2015 óta, egyes kisebbségi csoportok jogainak fokozódó fenyegetettsége különböző uniós országokban, valamint az az értékelés, hogy egyes uniós kormányok arra törekcszenek, hogy aláássák bizonyos kisebbségi csoportok védelmét és egyenlőségét, arra készítette az Európai Bizottságot, egyes tagállamokat és az Európai Parlamentet, hogy arra összpontosítsanak, hogyan lehetne megerősíteni a közös európai értékeket.

Az Európai Unió az EU "Jogok és értékek" programja keretében növelte az egyenlőség és a megkülönböztetésmentesség előmozdításán, valamint az állampolgári szerepvállalás

Az Európa jövőjéről szóló konferencia részeként külön munkacsoport foglalkozik az értékekkel és az alapvető jogokkal, bár a konferenciát számos, kisebbségi csoportokkal foglalkozó civil szervezet bírálta amiatt, hogy nem eléggé befogadó, illetve nem biztosít megfelelő hangot valamennyi kisebbség számára. A nem EU-s szervezet Európa Tanács fontos szereplője az emberi jogok érvényesítésének és a diszkrimináció elleni küzdelemnek.

Az Európa Tanács kidolgozta az Emberi Jogok Európai Chartáját, amely az Emberi Jogok Európai Bírósága előtt érvényesíthető, és amelyet az Európai Unió valamennyi országa aláírt. A Lisszaboni Szerződés értelmében az Európai Unió egésze is kötelezettséget vállalt a charta aláírására, ami azt jelenti, hogy az uniós intézményeknek is be kell tartaniuk a charta rendelkezéseit, de ezt még nem tette meg.

Az Európa Tanács kidolgozta a nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezményt, amelyben az önazonosítás elve központi szerepet játszik: egy személyt ahhoz a kisebbséghez tartozónak kell tekinteni, amellyel azonosul. Néhány európai ország egyáltalán nem fogadta el az egyezményt, köztük Belgium, Franciaország és Görögország.

Az Európa Tanács pedig kidolgozta a nők elleni erőszak és a családon belüli erőszak megelőzéséről és leküzdéséről szóló "isztambuli egyezményt". Az Európai Unió szinte valamennyi országa aláírta az egyezményt, de Lengyelország megkezdte a kilépés folyamatát, Magyarország pedig nem írta alá. Törökország szintén nemrégiben lépett ki a chartából.

Különböző vélemények

Európában sokan az emberi jogok és a kisebbségi jogok tiszteletben tartását tekintik az Európai Unió második világháború utáni létrejötté egyik okának. Úgy látják, hogy az Európai Unió más nemzetközi szervezetekkel, például az ENSZ-szel és az Európa Tanáccsal együttműködve igyekszik egyre több embernek több jogot biztosítani.

Mások úgy gondolják, hogy az Európai Unió képmutató: sokat beszél az emberi jogokról, de amikor látjuk, hogyan bánnak a határra érkező migránsokkal, vagy a színesbőrűekkel szembeni megkülönböztetést, akkor úgy érezhetjük, hogy nem tartja be saját ígéreteit.

A kisebbségek és a migránsok jogainak tiszteletben tartása elleni érvek gyakran a következő módon hangzanak el:

- Az európai országoknak először *a saját népükkel* kellene törődniük, mielőtt másokkal törődnének.
- Ez rendben van a gazdag országok gazdag emberei számára, akiknek nem kell együtt élniük azokkal a problémákkal, amelyeket az etnikai sokszínűség vagy a sok migráns okozhat - nekünk elégünk van belőle!
- Jogunk van megvédeni hagyományos életmódunkat, családfelfogásunkat, nyelvünket és szokásainkat az új eszmékkel és más életmódokkal szemben.

A kisebbségek és a migránsok jogai mellett szóló érvek például a következők:

- Minden embernek ugyanazok a jogai: elfogadhatatlan, hogy bárkit is megkülönböztessenek identitásának olyan aspektusai alapján, amelyek ellen nem tehet semmit. Az EU-nak erős jogi védelmet kell nyújtania mindenki számára.
- Európa a bolygó egyik leggazdagabb része, és több mint elegendő erőforrással rendelkezik. Ha úgy tűnik, hogy nincs elég erőforrás az újonnan érkezők befogadására, akkor talán nem az újonnan érkezőkkel van a probléma, hanem az erőforrások elosztásának módjával. Az EU-nak azon kellene dolgoznia, hogy az erőforrások igazságosabb elosztását biztosítsa a gazdagok és a szegények között.
- Európa mindig is rendkívül sokszínű volt, és az emberek mindig is vándoroltak az országok között: ez teszi gazdaggá a kontinenst, és a sokszínűséget el kellene fogadnunk.

Feladatok

- a) Azokban az országokban, ahová az elmúlt években sok menekült érkezett, például Görögországban, Bulgáriában és Szerbiában, a becslések szerint az iskoláskorú gyermekek mintegy 70%-át integrálták az iskolákba. A nehezítő tényezők között, szerepelnek a nyelvi nehézségek, a menedékhelyekről történő iskolába szállítás hiánya, valamint az iskolába járó többi gyermek szüleinek ellenállása. Mit tehetne az Európai Unió annak érdekében, hogy minden menekült gyermek iskolába járhasson?
- b) Képzeld el, hogy egy fiatal felnőtt, aki csak nemrég jött rá, hogy leszbikus. A szüleinek még nem mondta el, és csak néhány barátja tudja. De fél attól, hogy sok embernek elmondja, mert úgy tűnik, a közösségében a legtöbb embernek valami baja van ezzel, néha viccelődnek is vele. Azt tervezed, hogy nem mondd el senkinek, és ha elég idős leszel, elmész egy másik európai városba, de szomorúnak és magányosnak érzed magát. Mit tehetne a kormány vagy az Európai Unió annak érdekében, hogy ez a fiatal több támogatást érezzen a helyi közösségében?
- c) Voltál már tanúja gyűlölet-bűncselekménynek? Ez lehet egy személy vagy csoport elleni erőszakos beszéd bűncselekmény, nyelvük, öltözködésük, szokásaik vagy identitásuk más aspektusai miatt, de lehet akár erőszakos cselekmény is. Milyen érzéseket váltott ki belőled? Mit gondolsz, mit tehetne a kormány és az Európai Unió az ilyen esetek megakadályozására?